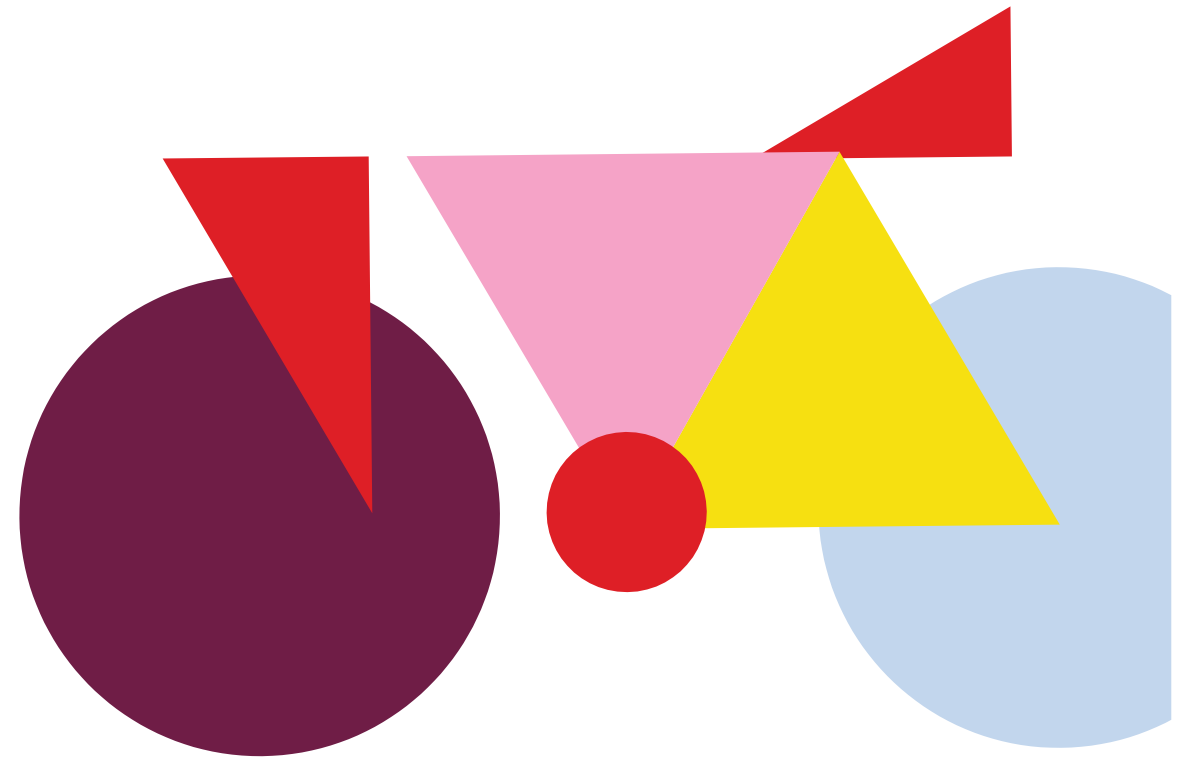

Moss kommune

Årsplan for Solliskogen

Barnehage 2024/2025

INNHold

- Hvem er vi? Presentasjon av barnehagen
- Barnehagens verdigrunnlag og visjon
- Formålet med årsplan
- Barnehagens formål og innhold
- Fokusområde 2024/ 2025
- Språkutvikling
- Lek, læring og danning
- Likestilling og likeverd, mangfold og omsorg
- Tilvenning som ny i barnehagen, og overganger i barnehagen
- Sammenheng barnehage og skole
- Barns medvirkning
- Samarbeid mellom hjem og barnehage
- Planlegging, dokumentasjon og vurdering
- Rammeplan for barnehagen
- Progresjon
- Eksterne samarbeidspartnere
- Årskalender 2024/2025

SOLLISKOGEN BARNEHAGE

Solliskogen barnehage eies og driftes av Moss kommune. Barnehagen ligger i et barnevennlig nærmiljø. I umiddelbar nærhet har vi tilgang til blant annet skogen, bibliotek, skole, lekeplasser og gymsal.

Vi har små barnegrupper på alle avdelinger. En avdeling med barn fra 2-5 år, en med barn fra 2-4 år, og en avdeling med 1-2 åringer.

Årsplanen er godkjent av SU.
Barnehagens hjemmeside:
www.moss.kommune.no

Kontaktinformasjon:
Adresse: Kantarellstien 58,
1529 Moss
Tlf Mosetuss: 98298675
Tlf Grumlern: 99303601
Tlf Myrull: 91631561

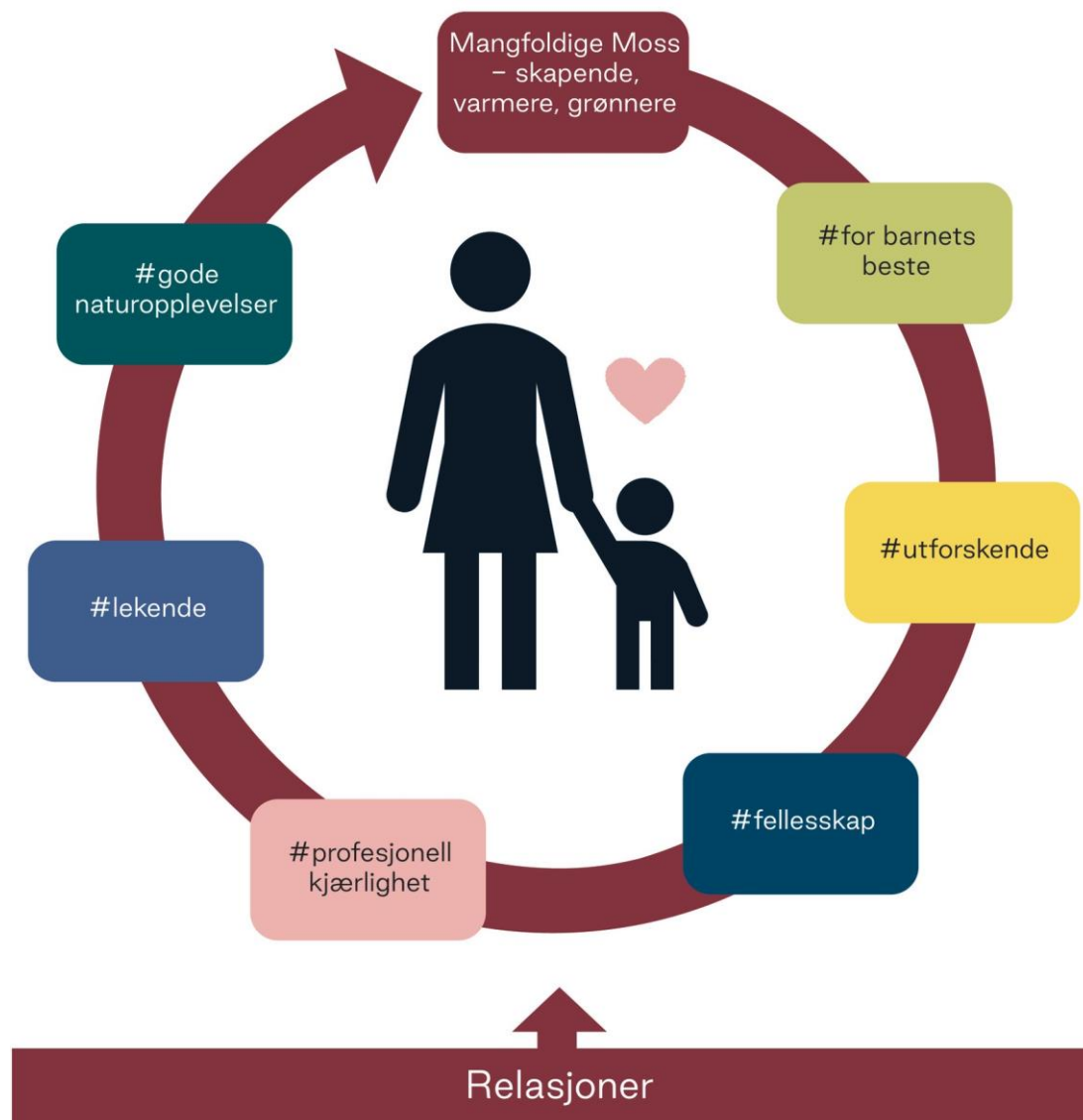
Styrer:
Siri Strømnes Silverman 95165626
siri.silverman@moss.kommune.no

Barnehagens styringsdokumenter

Denne årsplanen utarbeides med utgangspunkt i barnehageloven, FN`s barnekonvensjon, Rammeplan for barnehager, og kommunens lokale kvalitetsplan.

I Moss kommunes barnehager opplever alle barn et trygt og inkluderende barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og utvikling.

- Livsmestring
- Inkluderende miljø
- Utvikling

Visjon, verdier og mål for barnehager i Moss kommune.

Moss kommunes visjon:
#Mangfoldige Moss
skapende- varmere- grønnere

Moss kommune har utarbeidet en kvalitetsplan som sitt overordnede styringsdokument. "Små føtter skaper fremtidens spor", ble vedtatt 25.05.2020. Kvalitetsplanen skal sette retning, beskrive mål for det pedagogiske arbeidet og legge grunnlag for årsplanarbeid i den enkelte barnehage. Ut ifra denne visjonen er det utviklet felles kvalitetsprinsipper for alle kommunale barnehager i Moss, som skal sikre et likeverdig og helhetlig tilbud for alle barn.

Disse prinsippene er;
#for barnets beste, #utforskende, #felleskap, #profesjonell kjærlighet, #lekende og #gode naturopplevelser. Kvalitetsplanen gir retning for de kommunale barnehagene gjennom målsetningen: "I Mosskommunes barnehager opplever alle barn et trygt og inkluderende barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og utvikling." Fokusområdene knyttet til denne målsetningen er; livsmestring, inkluderende miljø og utvikling.

Som helsefremmende barnehage, har Solliskogen jobbet bevisst med begrepet «Livsmestring» i flere år. *Livsmestring* vil sammen med *Inkluderende fellesskap* og *foreldresamarbeid*, være et overordnet fokusområde for vår barnehage også dette barnehageåret. Dette vil bli nærmere beskrevet senere.

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

#utforskende

Vi følger opp barnas initiativ og er nysgjerrige og undrende sammen med dem. De voksne er uredde og åpne for å undersøke sammen med barna, og videreutvikler gjerne utforskningen til å bli et stort eller lite prosjekt.

#Felleskap

Solliskogen har alltid vært en barnehage med mangfold. Vi legger stor vekt på at alle skal føle seg inkludert, og som en del av gruppa. Samtidig skal alle barn og voksne få lov til å skinne, og bli sett og verdsatt for den de er. Vi jobber aktivt og bevisst for å motarbeide mobbing og utestenging.

#Lekende

Vi ønsker å være lekende voksne som er til stede i leken, og inntar ulike roller. Den voksne er med på å støtte, veilede og utvikle leken videre. Vi har fokus på humor og glede i hverdagen!

#Gode naturopplevelser

Vi bruker nærmiljøet vårt og skogen til turer ukentlig. Vi ønsker å bidra til mangfoldige naturopplevelser, og gi barna et positivt forhold til naturen uansett årstid. Om våren og sommeren, dyrker vi grønnsaker i kasser på barnehagens uteområde, og vi har et epletre, pæretre og flere bærbusker.

#For barnets beste

Vi er her først og fremst for barna, og vi setter deres behov først. Vi tenker gjennom hvorfor vi sier "nei", vi er til stede og pålogget, og har nærhet til barna gjennom å dele oss i smågrupper hver dag.

#Profesjonell kjærighet

Gode relasjoner er alltid den voksnes ansvar. Vi er bevisste på å skape trygghet og tillit hos hvert enkelt barn, og vi er glad i dem! Samtidig er vi oppmerksomme på å ha et profesjonelt blikk inn i enhver situasjon gjennom dagen.

Formålet med årsplanen

Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplankalenderen gir en oversikt over barnehagens mål og innhold. Den gir også en oversikt over dager i året som planleggingsdager, høytider og tradisjoner. I tillegg utarbeider alle avdelinger periodeplaner som synliggjør fagområder, progresjon og metoder, tilpasset barnegruppen.

Barnehagen jobber med føringer gitt av Moss kommune.

Barnehagens digitale praksis

For å bidra til at barnehagebarn i Moss Kommune får et likeverdig tilbud, utarbeider kommunen felles kvalitetsstandarder, veiledere og verktøy.

Ett av områdene som skal ha en felles kvalitetsstandard, er "Pedagogisk bruk av digitale verktøy". Solliskogen skal implementere innholdet av kommunens kvalitetsstandard i barnehagens praksis.

I Solliskogen barnehage har vi en smartboard som brukes av alle avdelinger, og vi har iPads med pedagogiske spill. Dette brukes med bevissthet og er tilrettelagt sammen med voksne. Appen "Visma -min barnehage", fungerer som et kommunikasjonsverktøy mellom foresatte og barnehagen.

Mat og måltider

Kvalitetsstandarden for mat og måltider i barnehagene i Moss kommune er en felles standard for de kommunale barnehagene.

Mat og måltider er viktig gjennom hele livet. Barn som går i barnehagen fra ettårsalderen spiser ca 3000 måltider i barnehagen før skolestart. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner. Sunt kosthold er viktig, men like viktig er måltidet som pedagogisk arena der barna får medvirke i mat- og måltidsaktiviteter.

Mål:

I Moss kommunes barnehager skal måltidene i barnehagen være en arena som skal sikre at barn får tilbud om et kosthold som er i tråd med nasjonale anbefalinger og som gir det beste utgangspunktet for god helse, fellesskap, utvikling og læring uavhengig av hvilken barnehage barnet har plass i.

Slik gjør vi det:

- Vi tilbyr 3 sunne og næringsrike måltider hver dag
- Vi har diverse frukt og grønnsaker på bordet hver dag
- Vi lager varm-mat minst 1 dag i uka
- Vi serverer vann og melk til måltidene
- Vi er en sukkerredusert barnehage
- Bursdagsfeiring er uten is eller kake, og heller med bursdagsbarnet i fokus.

Bærekraftig utvikling

Vår barnehage skal være et sted som fremmer omsorg for verden vi lever i både her og nå og i fremtiden. Barna skal oppleve verdien av å ta vare på seg selv, andre og naturen. Barnehagen skal legge grunnlaget for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Gjennom fagområdene skal barnehagen jobbe med bærekraftig utvikling.

FOKUSOMRÅDE 2024-2025

- **Inkluderende fellesskap og foreldresamarbeid**
- **Livsmestring**

Solliskogen barnehage er godkjent som helsefremmende barnehage, og vi er opptatt av barns fysiske og psykiske helse. Inkluderende miljø og opplevelsen av å være en del av et fellesskap, henger tett sammen med psykisk helse.

25 av byens barnehager har gått sammen om å ha et felles kompetanseløft med tema «Inkluderende fellesskap». Dette er et samarbeid med læringsmiljøsenteret, som hadde oppstart høsten 2022, og avslutning våren 2025. I løpet av disse årene skal personalet gjennom faglige tekster, refleksjonsoppgaver og praktiske oppgaver, som skal sikre kvalitet i arbeidet med inkludering og fellesskap.

Inkluderende fellesskap fremmer toleranse og varme i et samfunn, og det har også et samfunnsøkonomisk perspektiv. Utenforskap betyr å stå utenfor fellesskapet. Å oppleve utenforskap er det motsatte av å oppleve å høre til i et fellesskap. Utenforskap kan ramme alle, og det kan ha store konsekvenser for den det gjelder. Her og nå fører utenforskap til ensomhet, utrygghet og dårlige vilkår for læring.

For Solliskogen barnehage som er opptatt av psykisk helse, betyr det at alle barn skal få en følelse av identitet og selvrespekt. De skal vite at de er verdt noe, at de hører til hos noen, at de hører til et sted. Alle må få en følelse av trygghet, og at de kan tenke, føle og utfolde seg uten å være redd!

For å gi barn den beste barnehagehverdagen, trenger vi et godt foreldresamarbeid. Dette har vi fokus på i siste fase av prosjektet.

Solliskogen har valgt å gå inn på temaet «**Laget rundt barnet**», spesielt rettet mot det viktige foreldresamarbeidet. Mål og problemstilling videreføres fra 23/24.

Mål:

Alle foreldre opplever at de er inkludert og føler tilhørighet til barnehagen, og føler seg sett og anerkjent for deres kultur og identitet.

Problemstilling:

På hvilken måte kan personalet i barnehagen sikre at alle foreldre føler seg inkludert i fellesskapet?

Mål livsmestring:

Vår barnehage skal bidra til at alle barn opplever livsmestring.

I Solliskogen vil vi medvirke til at barna får en god barndom. En barnehagehverdag der barn opplever glede og mestring i trygge omgivelser. Vi skal fremme barnas psykiske og fysiske helse. Vi skal støtte og veilede barna i oppturer og nedturen, slik at de kommer styrket ut av det. Det handler om trygghet, gode relasjoner og god selvfølelse. Vi gir barnet trygghet til være seg selv, sammen med andre. Vi skal styrke og fremme barns motoriske utvikling og bevegelsesglede.

Livet går opp og ned. Personalet skal hjelpe barna til å mestre medgang og motgang i hverdagen ved å bekrefte barnets følelser, sette ord på følelser og hjelpe til å håndtere følelsene på en god måte.

Barnehageloven kapittel 8 §41:

01.01.2020 trådte et nytt kapittel i kraft, som tydeliggjør de voksnes ansvar for å gripe inn og forebygge mobbing og krenkelser i barnehagen. Alle som jobber i barnehagen har aktivitetsplikt hvis man har mistanke om at et barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø. Vi i Solliskogen har jobbet grundig med forståelsen av aktivitetsplikten og et godt psykososialt miljø, og vil fortsette å ha fokus på dette også barnehageåret 24/25.

Dette gjør vi:

- Legger til rette for trygg tilknytning og et godt psykososialt miljø. Er en helsefremmende barnehage
- Dette barnehageåret skal vi jobbe prosjektbasert med felles tema for alle avdelinger. Innenfor temaet jobber vi tverrfaglig, og alltid med ekstra bevissthet rundt begrepet «Livsmestring». Tema blir bestemt på plandager i august, og vil synliggjøres i avdelingenes månedsplaner.
- Legger til rette for trygge overganger.
- Sørger for at personalet utvikler sin relasjonskompetanse. Legger stor vekt på barns medvirkning i det daglige arbeidet. Forebygger og håndterer mobbing.
- Sikrer at personalet har god kunnskap om kapittel 8 i barnehageloven
- Gjør personalet godt kjent med «Plan for et trygt og godt barnehagemiljø», som er utarbeidet for alle kommunale barnehager i Moss

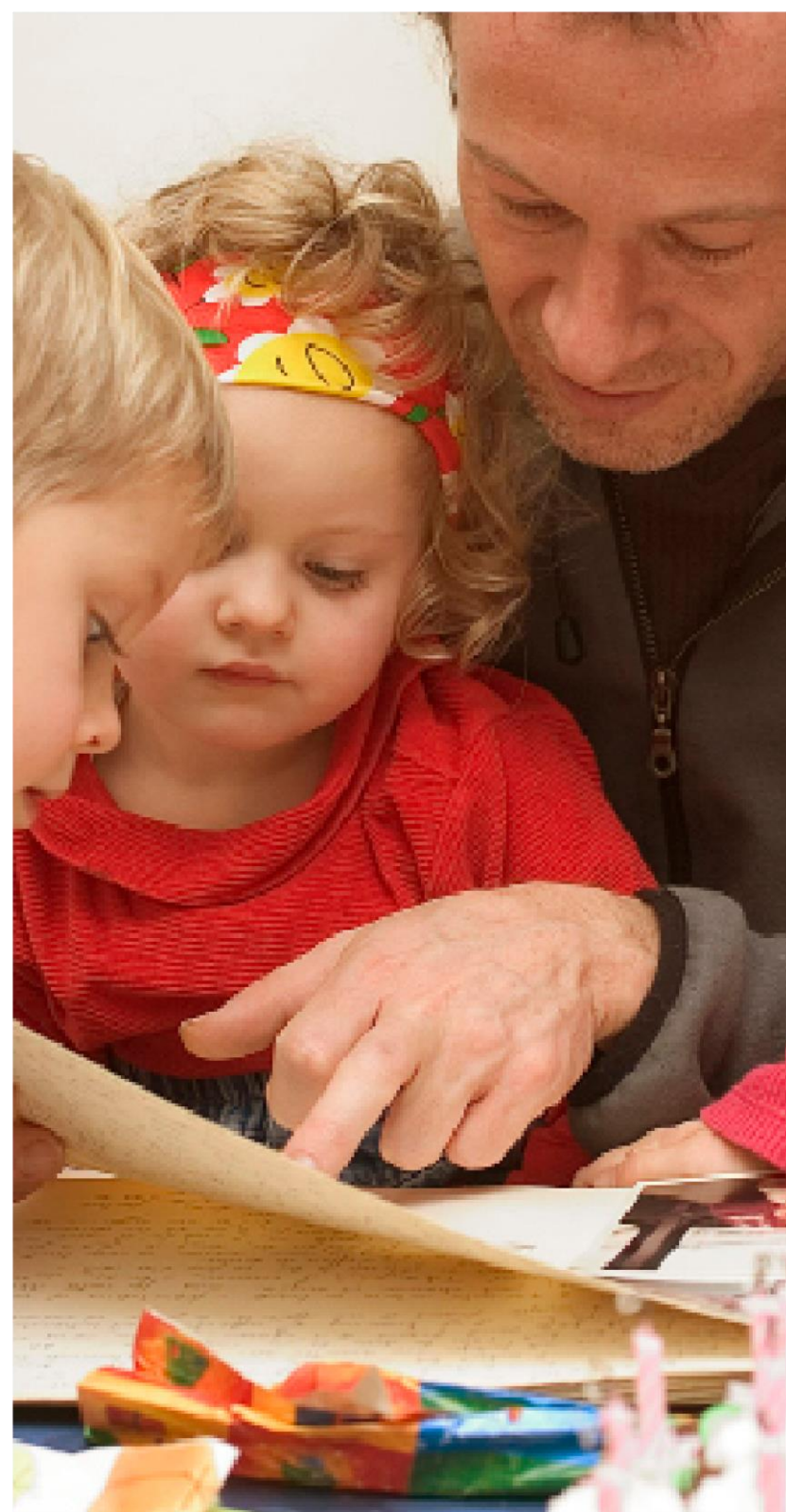
Bevegelsesglede

Bevegelsesglede i barnehagen er et prosjekt vi starter opp med dette året. Det skal bidra til en mer aktiv hverdag for barn og ansatte i barnehagen, og vi ser dette i sammenheng med vårt fokusområde *Livsmestring og inkluderende fellesskap*.

Prosjektleder Kristian Gulbrandsen er medforfatter av boken «Bevegelsesglede i barnehagen», som er et verktøy barnehagen skal bruke.

Prosjektet tilpasses barnehagens temaer og fokusområder. Det handler om å se muligheter og hvilke ressurser som allerede er i personalgruppen. Prosjektet vil belyse viktige temaer som: mestring, relasjoner, voksenrollen, tilstedeværelse, motivasjon, den frie leken, bevegelsespraksis, igangsetting, innspill til lek, avspenning og barn som læremestere.

Vi vet at barn utvikler seg positivt i miljøer hvor de føler seg inkludert og som en del av et fellesskap. Det å få være med på leken er en stor trivselsfaktor for barn. Barn trenger støtte og hjelp fra personalet dersom de faller utenfor lek eller ikke helt forstår lekekoder og samspill. Vi vil derfor bygge opp personalets kompetanse med tanke på å tilrettelegge, støtte og veilede barna i lek, slik at alle barna får den viktige fellesskapsfølelsen.

Språkutvikling

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold og oppgaver, og inkluderer alle barn, uavhengig av språklig bakgrunn. Godt språkarbeid i barnehagen kan gi barn et bedre norskspråklig utgangspunkt ved skolestart og er en forutsetning for inkludering i lek og samspill med andre barn. Rammeplanen sier at barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. For å sikre barn et godt språkmiljø i barnehagen arbeider vi systematisk og metodisk med språkaktiviteter i hverdagen.

Mål: Solliskogen barnehage skal legge til rette for et rikt og variert språkmiljø.

Slik gjør vi det:

- Personalet har god kompetanse på språk.
- Benytte språkgrupper jevnlig. Barn med et annet morsmål enn norsk, får ved behov norskopplæring i egne språkgrupper
- Bruke hverdagssituasjoner aktivt til språkstimulering.

Metoder:

- Vi er gode språkmodeller og er bevisste på å bruke språket i hverdagen og i alle situasjoner.
- Vi legger opp til at barna får gode møter med bøker, samtaler og fortellinger hver dag og har bøker lett tilgjengelig på alle avdelinger.
- Vi samarbeider med biblioteket.
- Vi bruker læremidler som Snakkepakken, Språkleker, Språkkista, Ipad, og bokkofferter og for å konkretisere og visualisere når vi har samlingsstunder og arbeider i smågrupper.
- Vi synger og rimer.

Lek

Leken har en sentral plass i Solliskogen barnehage, og vårt mål er at alle barn skal inkluderes i lek. Alle barn skal oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek og sammen med andre. Personalet legger til rette for ulike typer lek både ute og inne. Lek er en arena for utvikling av god selvregulering. Selvregulering kan forklares som barnas «indre stemme», og barnas evne til å tenke før de handler.

Slik gjør vi det:

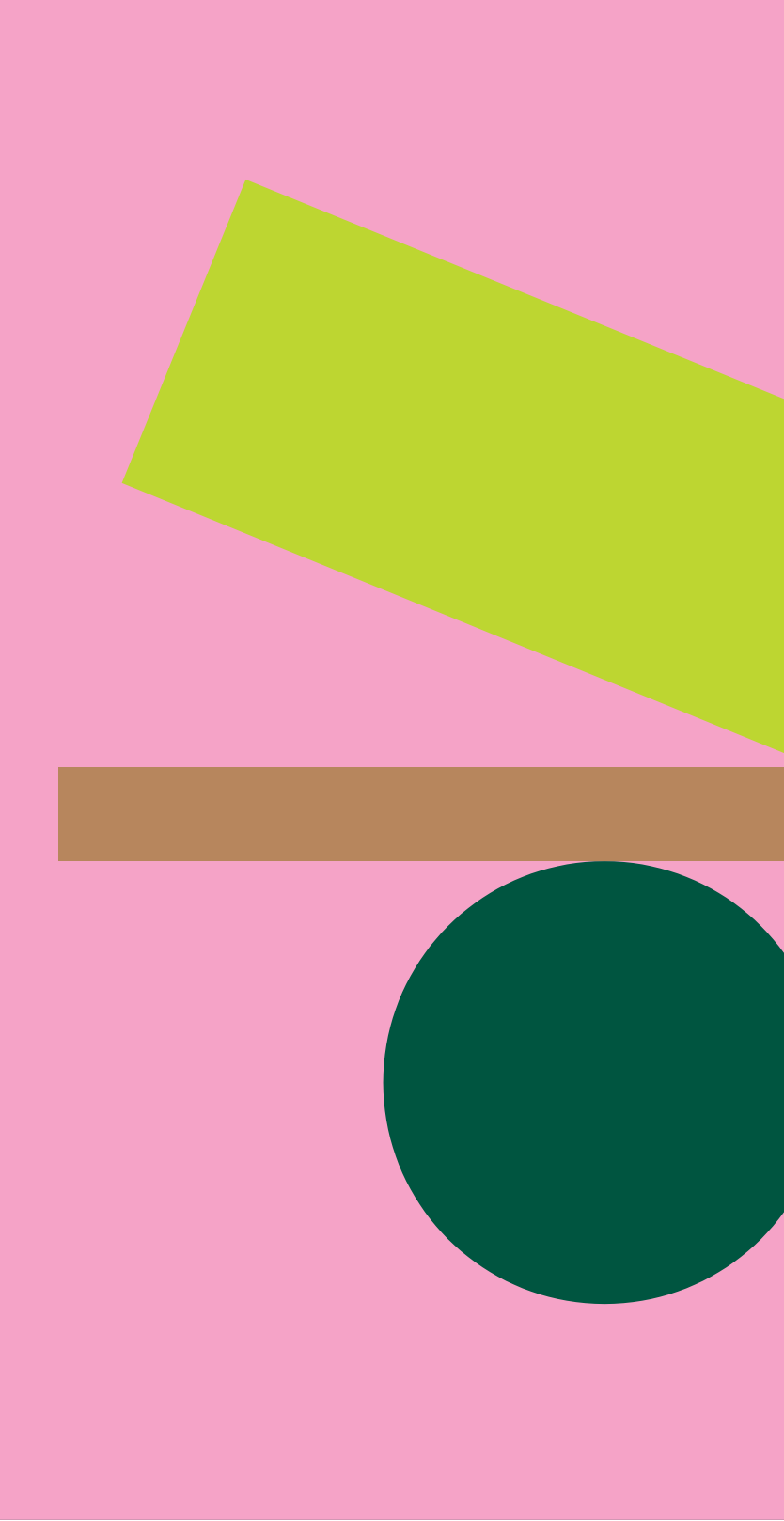
- Vi organiserer rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek.
- Personalet skal legge til rette for felles opplevelser som bidrar til god lek, og er deltakende i lek.
- Vi legger til rette for vennskap på tvers av grupper og avdelinger.

Læring

I barnehagen vår skal barn oppleve et godt læringsmiljø hvor personalet skal støtte opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Gjennom lek har barna en arena for utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. I løpet av barnehageåret, blir barna introdusert for nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling.

Slik gjør vi det:

- Vi støtter barnas initiativ, undring, nysgjerrighet og kreativitet, læringslyst og tiltro til egne evner.
- Vi legger til rette for progresjon og utvikling slik at alle barn kan få rike og varierte opplevelser og erfaringer.

Danning

I barnehagen vår jobber vi for at barna skal forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barna skal oppleve tilhørighet til samfunnet, natur og kultur. Gjennom samspill, dialog, lek og utforskning skal vi bidra til at barna utvikler kritisk tenkning og etisk vurderingsevne.

Slik gjør vi det:

- Vi støtter barnas aktivitet, engasjement og deltakelse i fellesskapet.
- Vi legger til rette for meningsfulle opplevelser og utforskende samtaler.
- Vi synliggjør og fremhever mangfold og ulikheter som grunnlag for opplevelser, utforskning og læring.

Likestilling og likeverd

Rammeplanen sier at barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. I barnehagen vår ønsker å motvirke alle former for diskriminering, har nulltoleranse for mobbing og utestenging.

Slik gjør vi det:

- Vi arbeider i små grupper, hvor alle får lik mulighet til å bli sett og hørt.
- Vi legger til rette for at barna skal utvikle vennskap uavhengig av kjønn.
- Vi markerer ulike høytidsdager

Mangfold

Barnehagen vår ligger i et nærmiljø med stort mangfold, og barnehagen gjenspeiler dette mangfoldet i forhold til funksjonsnivå, alder, kjønn, kultur, språk og familiebakgrunn. Vi vil at alle barn skal føle seg sett og anerkjent for den de er, og vi er bevisste på den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Vi synliggjør mangfoldet i barnehagen vår, og ser på det som en ressurs.

Slik gjør vi det:

- Personalet er bevisste på at handlinger og holdninger speiles gjennom barna.
- Barnas morsmål, identitet og kultur blir ivare tatt og møtt med respekt
- Vi har fargerike uker i juni-måned, hvor vi feirer mangfold
- Vi tilbyr samme aktiviteter til jenter og gutter.

Omsorg

Omsorg og trygghet har stort fokus i barnehagen vår, og vårt mål er at alle barn skal oppleve trygghet og trivsel. Omsorg handler om relasjonen mellom personalet og barna, og om barnas omsorg for hverandre.

Slik gjør vi det:

- Vi legger til rette for at barna kan knytte seg til personalet og til hverandre.
- Vi er omsorgsfulle og tydelige voksne som er til stede sammen med barna, og møter dem med åpenhet og varme
- Personalet har kompetanse på «trygghetssirkelen»

Tilvenning som ny i barnehagen

Rammeplanen sier at barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. I barnehagen vår er vi opptatt av at barna får mulighet til å gjøre seg kjent med barnehagen i sitt eget tempo. Vi har fokus på god tid, små barnegrupper og voksne som er tilgjengelige og nære, slik at de får en trygg tilknytning.

Slik gjør vi det:

- Besøksdager for nye familier før oppstart.
- Moss kommunes barnehager oppfordrer til god tid i tilvenningsperioden. Vi anbefaler å bruke 5 dager på tilvenning.
- Oppstartsamtaler første uken for å sikre god informasjon om barnet.
- Hvert barn får en primærkontakt, og det er en tydelig, trygg og gjennomført kobling mellom ansatte og barn så lenge barnet har behov for det.

Overgang fra liten til stor avdeling.

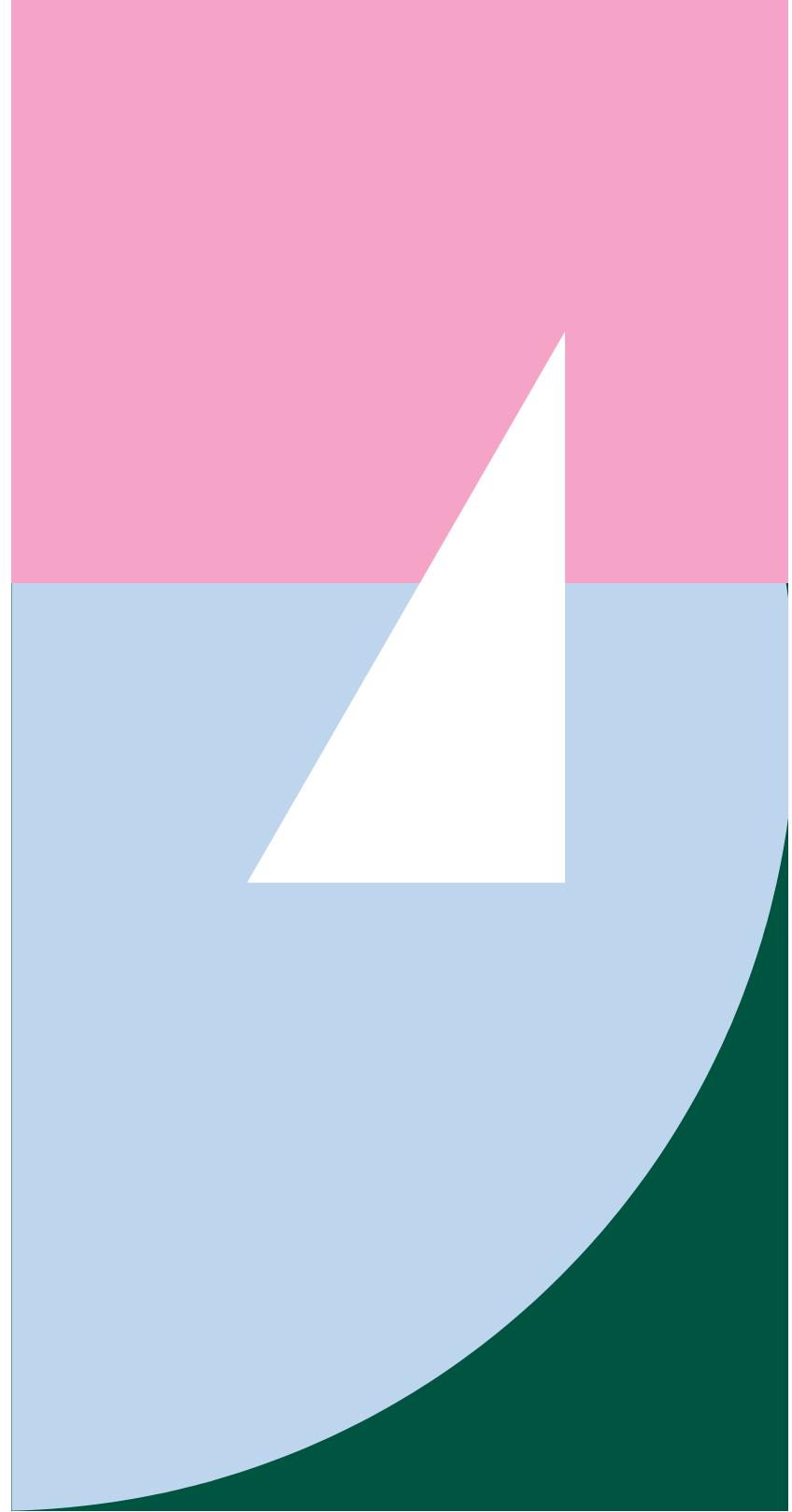
Vi ønsker at barna skal oppleve en god og tilrettelagt overgang fra liten til stor avdeling. Tilvenning og «besøksdager» starter vi opp med rundt april-måned, og personalet på de nye avdelingene får tidlig den nødvendige informasjonen om de nye barna som skal begynne. Foreldrene har overgangssamtale med ny pedagogisk leder enten før sommeren, eller tidlig etter at nytt barnehageår har startet i august.

Overganger innad i løpet av barnehagehverdagen.

Mange barn strever med å takle overgangssituasjoner på en god måte. I løpet av en barnehagedag, er det mange slike overganger, og det er de voksnes ansvar å tilrettelegge, forberede og planlegge slik at overgangene oppleves smidig for barna. En overgang definerer vi som alle situasjoner der barna skal gå fra en aktivitet, til en annen. For eksempel fra lek til samling, fra samling til strukturert aktivitet eller måltid, fra måltid til garderoben, fra garderoben til utelek/tur og fra utelek og inn i garderoben. I tillegg er det flere andre små og store overganger som barna deltar i hver dag. I Solliskogen barnehage er vi opptatt av å skape gode overgangssituasjoner.

Slik gjør vi det:

- Vi bruker tid på å forberede barna på hva som skal skje og inkluderer dem i planlegging og evaluering, blant annet gjennom morgenmøter med barna
- Vi benytter dagtavler som viser rytmen i dagen
- Vi planlegger dagsrytmen på en måte som sikrer gode overganger
- Vi deler opp i mindre barnegrupper store deler av dager

Sammenheng mellom barnehage og skole

Barnehagen vår samarbeider tett med nærskolen, som er Øreåsen skole. Vi har systematisk tilbud for 5-åringene gjennom hele det siste barnehageåret, og har også flere felles treffpunkter med skolestarterne i Gaupefaret barnehage. Vi jobber målrettet med å gjøre barna rustet til livet. Dette gjør vi gjennom å jobbe bevisst med psykisk og fysisk helse. Begrepet livsmestring knytter vi tett opp til å gjøre barn rustet til skolestart. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet. Og viktigst av alt; tro på egne evner. Vi ønsker at barn og foresatte skal oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole. Barnehagen skal i samarbeid med skolen, legge til rette for at dette skjer. I barnehagen vår har vi lange og gode tradisjoner med tanke på en god overgang til 1.klasse.

Moss kommune har utviklet egne rutiner med tanke på overgangen fra barnehage til skole.

Rutinene skal sikre:

- At barnehage og skole/SFO har kunnskap om hverandre (systemnivå).
- At barnehagen og skolen/SFO gjennom samarbeid og samhandling siste år før skolestart, legger grunnlag for en god og trygg skolestart for barna.

Denne planen er forpliktende, og vi følger den på alle områder.

Dette innebærer blant annet:

- Barna blir kjent med Øreåsen skole og SFO før skolestart
- Skolen inviterer skolestartere på ulike arrangement i løpet av året.
- Barn som skal begynne på skolen får mulighet til å si noe om sin egen skolestart i egen barnesamtale. Foreldre gir eventuelt samtykke til informasjons-utveksling angående barnet før skolestart.

- Gjennom året har vi førskolegruppe 2 ganger i uka, hvor innholdet varierer mellom begrepsinnlæring, selvstendighetstrening, turtaking, og dagsturer ut av barnehagen.

På forsommeren før barna går i ferie, gjør vi ekstra stas på skolestarterne. De får overnatte i barnehagen, de drar på avslutningsturer med ekstra spennende innhold, vi har avslutningsseremoni hvor de «hopper ut av barnehagen, og inn i skolen.», de deltar på fotballturnering og sykkel-løp og mye annet.

Barns medvirkning

Barns rett til medvirkning er nedfelt gjennom FNs barnekonvensjon (1989) og i lov om barnehager (2005). Rammeplanen sier at barna jevnlig skal få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. Vi mener at barns medvirkning ikke er det samme som å la barna gjøre som de vil. Vi voksne skal fortsatt ta ansvar, men forsøke å innta barneperspektivet. Det handler om at alle barn har rett til å bli sett, hørt og anerkjent, få gode, trygge rammer og mulighet til å ta valg der det er naturlig.

Slik gjør vi det:

- De voksne er bevisste på at barna har rett til å uttrykke seg og ha innflytelse på sin egen hverdag.
- De voksne er deltakende i lek og samtale for å få innblikk i barnas interesser og ønsker.
- De voksne tar barnas perspektiv ved planlegging, gjennomføring og evaluering.
- Personalet inntar et lyttende samvær, er åpne og tåler å arbeide i det uforutsigbare.

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling, jf. Barnehageloven §1. Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning, og legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som formål. Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag, som det er barnehagens oppgave å forvalte.

Slik gjør vi det:

- Appen «Min barnehage» fra Visma, brukes daglig i tillegg til e-post
- Brukerundersøkelse en gang pr. år.
- Foreldremøte/Foreldreråd 1-2 ganger i året.
- Foreldresamtaler 1-2 ganger i året.
- Daglig kontakt og uformelle samtaler.
- Ulike foreldrearrangement gjennom året

Foreldreråd og samarbeids- utvalg

For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg. Både foreldrerådet og samarbeidsutvalget har som oppgave å fremme samarbeid mellom hjemmene og barnehagen. Intensjonen med foreldreråd og samarbeidsutvalg er at disse ordningene skal gi mulighet for, og ivareta foreldrenes kontakt med barnehagen på en aktiv måte. Foreldrerådet skal fremme foreldrenes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ.

Dette er barnehagens øverste styringsorgan, og er sammensatt av foresatte, ansatte og eierrepresentant. Foresatte velges på første foreldremøte på høsten, og det gjennomføres 3-4 SU-møter pr år.

Planlegging, dokumentasjon og vurdering

Systematisk planleggingsarbeid er viktig for å sikre kvalitet i tjenesten, og barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Målet er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. I dag blir det lagt mye vekt på at barnehagen skal være en lærende organisasjon.

PLANLEGGING

Planlegging er viktig, fordi det gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Vi planlegger for å bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og alle avdelinger lager planer ut fra en felles utarbeidet mal for månedsplaner.

Planleggingen synliggjør hvordan barnehagen fortolker og realiserer rammeplanen og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten. Det planlegges både på kort og lang sikt, og vi justerer planer fortløpende dersom det av ulike grunner er nødvendig.

Vårt planarbeid baseres på:

- Gjeldende styringsdokumenter, kartlegginger, samt kunnskap om barns utvikling og læring.
- Daglig arbeid, formelle og uformelle møter, ledermøter, gruppemøter og planleggingsdager.

DOKUMENTASJON

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjonen skal synliggjøre hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen.

Slik gjør vi det:

- Månedspaner for aktiviteter lages på alle avdelinger og vurderes fortløpende.
- Bilder og dagsreferat i appen Visma Min Barnehage
- Gjennom bilder, utstillinger, oppslag og månedsbrev, dokumenterer vi barnehagens praksis.

VURDERING

Vurderingsarbeidet foregår kontinuerlig, og er grunnleggende for barnehagen som en lærende organisasjon. Barnehagens innhold, aktiviteter og organisering vurderes systematisk. Gjennom foreldresamtaler, foreldremøter, SU og den daglige kontakten skal foreldrene inkluderes i vurderingen. Det gjennomføres brukerundersøkelse som også danner grunnlag for refleksjon, planlegging og vurdering. Det pedagogiske arbeidet vurderes også gjennom månedsbrev som sendes ut til foreldrene sammen med ny månedsplan.

Rammeplan for barnehager

- Kunst, kultur og kreativitet
- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse ,mat og helse
- Natur, miljø og teknologi
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn
- Antall, rom og form

Rammeplanen har beskrevet 7 fagområder som alle barnehager skal basere sitt innhold på. Barnehagen skal ikke «undervise» i fag, men barn skal lære gjennom opplevelser. Lek er den viktigste arenaen for å få opplevelser innenfor fagområdene og aktive voksne legger til rette for dette. I Solliskogen barnehage bruker vi ulikt materiell og utstyr, teknologi og digitale verktøy, spill, bøker og musikk i arbeidet med alle fagområdene.

Kommunen har for øvrig utarbeidet flere nyttige verktøy som barnehagene kan bruke i forbindelse med å følge rammeplanens og barnehagelovens føringer.

Progresjon

Barn skal oppleve progresjon gjennom alle årene i barnehagen. Dette innebærer at barn skal utforske, erfare og undre seg, utvikle seg og oppleve fremgang innenfor sine individuelle forutsetninger.

Vi ønsker at barna skal føle at de er bra nok, men samtidig oppleve progresjon ut ifra sin bakgrunn og sine evner og ferdigheter. Det er barnehagens oppgave å sørge for at barna finner glede i å strekke seg etter noe, og erobre nye ferdigheter og tanker.

Den oppgaven starter med barns selvfølelse. Vi vil bidra til at barn kan være trygge og modige nok til å teste nye ting og at det er greit å prøve og feile.

Slik gjør vi det:

- Vi har utviklet en progresjonsplan for å sikre progresjon og sammenheng i barns læring og opplevelser gjennom hele barnehageoppholdet.
- Vi bruker årsplanen med månedens mål og tiltak, aktivt i planlegging
- Vi jobber med aldersinndelte grupper.
- Vi bruker progresjonsplanen som verktøy for pedagogisk planlegging og vurdering i hverdagen.
- Vi sørger for progresjon gjennom bevisst bruk av materialer, bøker, leker, verktøy og utstyr.

Eksterne samarbeids- partnere

For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utvikling, samarbeider vi med andre tjenester og institusjoner utenfor barnehagen. Taushets- og opplysningsplikt i henhold til lov og regelverk overholdes ved et hvert samarbeid.

Eksterne samarbeidspartnere som barnehagen jobber med:

- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er en rådgivende tjeneste for de som har behov for utredning og tilrettelegging i barnehager og skoler.
- Barneverntjenesten har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp til rett tid, samt å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstsvilkår.

- Helsestasjonen har et tilbud til alle familier som venter barn, og familier med barn i alderen 0-6 år. De har som mål å ivareta spedbarns og småbarns fysiske, psykiske og sosiale helse.
- Vi tar imot praksiselever fra ungdomsskolen og videregående skole, og vi har 1 lærling i barne-og ungdomsarbeiderfaget tilknyttet barnehagen dette barnehageåret. I tillegg er vi praksisbarnehage for studenter ved barnehagelærerutdanningen i Halden.

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barn og voksne er trygge på hverandre

TILTAK:

- Alle barna har et overgangsobjekt (smokk, bamse e.l.)
- Tilstedeværende voksne på gulvet der barna er, de gamle barna ivaretas og får god omsorg
- Hver familie har en primærkontakt

MÅLEKRITERIER:

- Barna sier "Hei!" og "Hadet", og vinker ved levering
- Barna lar seg trøste av de ansatte på avdelingen
- Barna gjør seg kjent på avdelingen

Trygghet tilvenning og tilhørighet August 2024

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna er trygge i barnegruppa, og kan navn på alle barn og voksne

TILTAK:

- Vi synger navnesanger og har bli-kjent samling
- Vi deler i smågrupper
- Vi tilpasser rutiner og skaper tid til å bli kjent, utforske og leke

MÅLEKRITERIER:

- Barna kan navnet på barn og voksne på avdelingen
- De "gamle" barna hjelper de nye barna med å finne seg til rette på avdelingen
- Barna vet hvor sin plass i garderoben er

August 2024

Mandag

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Lørdag

Søndag

			1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
12.	13.	14.	15. Planleggingsdag. Barnehagen stengt.	16. Planleggingsdag. Barnehagen stengt.	17.	18.
19. Velkommen til nye barn. 😊	20.	21.	22.	23.	24.	25.
26.	27.	28.	29.	30.	31.	

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna er trygge i barnehagen, og gjenkjenner seg selv og de andre barna på bilder

TILTAK:

- Vi synger navne-sanger
- Vi lager "hus"/ bøker med bilder av barnas familie
- Voksne er lydhøre overfor barnas signaler og følger de yngste barnas rytme

MÅLEKRITERIER:

- Barna kan navnet på minst ett annet barn
- Barna gjenkjenner og kommuniserer rundt eget "hus"/ bok
- Barna bruker alle rom på avdelingen

Trygghet, tilvenning og tilhørighet September 2024

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna er trygge i barnegruppa og henvender seg til barn og voksne

TILTAK:

- Vi leser bøker med tema barnehagestart og familie
- Småturer ut av barnehagen
- Barna får bilde av seg selv på plassen sin

MÅLEKRITERIER:

- Barna tør å ta ordet i samling/ måltid
- Barna oppsøker nye lekekamerater
- Barna gjør seg kjent med barnehagens fysiske rom ute og inne

September 2024

Mandag

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Lørdag

Søndag

2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
16. Brannvernuke	17.	18.	19.	20.	21.	22.
23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
30.						

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna viser forståelse og omtanke overfor hverandre

TILTAK:

- Vi har fokus på vennskap og følelser
- Voksne er gode rollemodeller og anerkjenner barnas følelser
- Vi deltar i et solidaritetsprosjekt

MÅLEKRITERIER:

- Barna trøster når noen gråter
- Barna viser medfølelse med blikk/kroppskontakt

Vennskap og fellesskap

Oktober 2024

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna kan noe om barns rettigheter

TILTAK:

- Vi har et felles solidaritetsprosjekt
- Vi bruker digitale verktøy for å bli kjent med barns rettigheter; Rettighetsslottet
- Vi bruker følelseskort

MÅLEKRITERIER:

- Barna snakker om forskjeller mellom å vokse opp i Norge kontra andre land
- Barna kan si minst en rettighet fra barnekonvensjonen
- Barna og voksne setter ord på hvordan vi skal være mot hverandre

Oktober 2024

Mandag

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Lørdag

Søndag

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
7.	8.	9.	10. Verdensdagen for psykisk helse. Foreldrekaffe!	11.	12.	13.
14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24. FN-dagen	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31. Halloween			

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna er i positive samspill med andre barn hver dag

TILTAK:

- Lekegrupper

MÅLEKRITERIER:

- Barna er glade for å se hverandre
- Barna viser omsorg for hverandre

Vennskap og fellesskap November 2024

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna lærer seg strategier for å løse konflikter og samarbeid

TILTAK:

- Samlingsstunder i smågrupper med tema følelser
- Vi leser boka "Kunsten å møte en bjørn"

MÅLEKRITERIER:

- Barna deler med hverandre
- Barna kommer med forslag til løsning
- Barna deltar i barnesamtaler med tema vennskap

November 2024

Mandag

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Lørdag

Søndag

				1.	2.	3.
4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
11. Planleggingsdag. Barnehagen er stengt.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
18.	19.	20.	21.	22. Innsamlingsaksjon i barnehagen!	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna opplever magiske øyeblikk

TILTAK:

- Vi har fokus på å gi og dele, i samlinger og ved måltid
- Vi smaker og baker
- Vi skaper stemning med lys, lyd, lukt og opplevelser

MÅLEKRITERIER:

- De eldste barna klarer å sende videre med vokseninstruksjon
- Barna deltar i juleforberedelser
- Barna snakker om jul og synger julesanger

Omsorg, tradisjoner og glede

Desember 2024

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna lærer seg å vise glede ved å gi og dele.

TILTAK:

- Vi lager julekort og deler ut i nærmiljøet
- Vi formidler julebudskapet

MÅLEKRITERIER:

- Barna ønsker å gi gaver og julekort
- Barna vet noe om hvorfor vi feirer jul
- Barna snakker om jul og synger julesanger
- Barna deler uoppfordret med hverandre

Desember 2024

Mandag

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Lørdag

Søndag

						1. 1.advent
2.	3.	4.	5.	6.	7.	8. 2.advent
9.	10.	11.	12.	13. Luciamarkering	14.	15. 3.advent
16.	17.	18.	19.	20.	21.	22. 4.advent
23.	24. Julaften Barnehagen stengt	25. Barnehagen stengt	26. Barnehagen stengt	27. Barnehagen stengt	28.	29.

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna erfarer et lekemiljø hvor alle kan delta i lek, og som tilrettelegger for vennskap og positivt samspill

TILTAK:

- Vi lager spennende lekemiljøer inne på avdelingen
- Vi eksperimenterer på ulikt vis tilpasset alder
- Vi legger til rette for variert lek

MÅLEKRITERIER:

- Barna benytter seg av lekemiljøet
- Barna vet at snø smelter til vann
- Barna bruker variert lekemateriale

Inkluderende fellesskap, vietnamesisk nyttår og vinter

Januar 2025

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Alle har venner og noen å leke med
- Barna vet noe om Vietnamesisk nyttårsfeiring

TILTAK:

- Vi er bevisste på å bruke variert lekemateriell
- Vi eksperimenterer med snø og is
- Vi bruker snø og is i lek

MÅLEKRITERIER:

- Barn er i lek hver dag
- Barn er kjent med ulike former
- Barna etterspør ulikt lekemateriell

Januar 2025

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
30. Barnehagen stengt	31. Nyttårsaften Barnehagen stengt	1. 1.nyttårsdag Barnehagen stengt	2. Planleggingsdag Barnehagen stengt	3.	4.	5.
6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
27.	28.	29. Vietnamesisk nyttår	30.	31.		

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna erfarer et lekemiljø hvor alle kan delta i lek

TILTAK:

- Vi lager spennende lekemiljøer inne på avdelingen
- Vi eksperimenterer på ulikt vis tilpasset alder
- Vi legger til rette for variert lek inne og ute

MÅLEKRITERIER:

- Barna benytter seg av lekemiljøet
- Barna vet at snø smelter til vann
- Barna bruker variert lekemateriale

Inkluderende fellesskap og vinter Februar 2025

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Alle har venner og noen å leke med
- Barna har kjennskap til samisk kultur

TILTAK:

- Vi er bevisste på å bruke variert lekemateriell
- Vi eksperimenterer med snø, vann og is.
- Vi setter i gang vinteraktiviteter i smågrupper og i fellesskap
- Vi markerer samenes nasjonaldag

MÅLEKRITERIER:

- Barna ytrer ønske om å leke ute
- Barn er kjent med ulike former
- Barna kan eksperimentere med snø, vann og is

Februar 2025

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
					1.	2.
3.	4.	5.	6. Samenes nasjonaldag	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
24.	25.	26.	27.	28.		

BARN 1-2 ÅR:**MÅL:**

- Barna får erfaring med ulike formingsaktiviteter, og blir kjent med vårtegn

TILTAK:

- Vi jobber med fargen gul og grønn
- Vi har faste grupper med formingsaktiviteter hver uke
- Vi går på tur i skogen hver uke
- Vi har formingsaktiviteter med påsketema

MÅLEKRITERIER:

- Barna kan gjenkjenne fargen gul
- Barna viser glede ved formingsaktiviteter
- Det syns visuelt på avdeling at vi jobber med påsketema

Id, påske og vår!

Mars 2025

BARN 3-5 ÅR:**MÅL:**

- Barna erfarer ulike skapende prosesser, og blir kjent med vårtegn.
- Barna kan noe om påskehøytiden og livssyklus
- Barna kan noe om den muslimske høytiden Id al-fitr og ramadan

TILTAK:

- Vi formidler påskebudskapet
- Vi har faste formingsaktiviteter med påsketema ukentlig
- Vi går på tur til skogen hver uke

MÅLEKRITERIER:

- Barna deltar i påskeforberedelser
- Barna kan noe om hvorfor vi ferier påske
- Det syns visuelt på avdelingen at vi jobber med påske

Mars 2025

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
31.						

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna kjenner fargen gul og grønn
- Barna blir kjent med vårtegn

TILTAK:

- Vi går tur i skogen og ser etter vårtegn
- Vi jobber med fargene gul og grønn i ulike formingsaktiviteter

MÅLEKRITERIER:

- Barna viser glede over å finne vårtegn
- Noen av barna kan ulike farger
- Barna viser nysgjerrighet og utforskertrang på tur i skogen

Påske og vår!

April 2025

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna blir kjent med ulike årstider, og vet hvilke blomster som kommer tidligst på våren

TILTAK:

- Vi ser etter vårtegn, og snakker om årstider
 - Vi plukker vårblomster

MÅLEKRITERIER:

- Barna undrer seg og snakker om årstidene
- Barna kan noe om årstider
- Barna viser glede over å finne vår

April 2025

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
	1.	2.	3.	4. Planleggingsdag Barnehagen stengt.	5.	6.
7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
14. Barnehagen stengt	15. Barnehagen stengt	16. Barnehagen stengt	17. Barnehagen stengt	18. Barnehagen stengt	19. Påskeaften	20. 1.påskedag
21. 2.påskedag Barnehagen stengt	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.				

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna gjenkjenner det norske flagget og kjenner til minst en 17.mai-sang

TILTAK:

- Vi synger 17.mai-sanger og pynter avdelingen til 17.mai
- Vi bruker fargene rødt, hvitt og blått til ulike maleaktiviteter
- Vi bruker musikk til dans og bevegelse.

MÅLEKRITERIER:

- Barna kjenner igjen, eller synger en 17.mai-sang
- Barna kjenner igjen det norske flagget

Norges nasjonaldag! Musikk, dans og bevegelse Mai 2025

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna vet hvorfor vi feirer 17.mai

TILTAK:

- Vi synger "Ja, vi elsker", og andre 17.mai-sanger
- Vi forteller om grunnloven, og Eidsvold
- Vi bruker musikk og lærer ulike sanger og danser

MÅLEKRITERIER:

- Barna kan flere 17.mai-sanger
- Barna kan noe om hvorfor vi feirer 17.mai
- Barna viser glede ved å bevege seg etter musikk

Mai 2024

Mandag

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Lørdag

Søndag

			1. Arbeidernes dag Barnehagen er stengt	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.. Frigjøringsdagen	9.	10.	11.
12.	13.	14.	15.	16. Vi feirer Norges nasjonaldag	17. Hurra for 17.mai!	18.
19	20.	21.	22.	23.	24.	25.
26.	27.	28.	29. Kr. Himmelfarts dag. Barnehagen er stengt.	30.	31.	

BARN 1-2 ÅR:

MÅL:

- Barna blir kjent med fargene i regnbuen

TILTAK:

- Vi bruker regnbuefargene i formingsaktiviteter
- Vi snakker om vennskap, og leser bøker om vennskap
- Vi pynter barnehagen med fargerike effekter

MÅLEKRITERIER:

- Alle barna deltar i ulike formingsaktiviteter
- Noen av de eldste barna kan gjenkjenne fargene i regnbuen

Mangfold og fargerike uker

Juni 2025

BARN 3-5 ÅR:

MÅL:

- Barna er kjent med «Regnbueloven»
- Barna har respekt og toleranse for samfunnets mangfold
- Barna kan noe om den muslimske høytiden Id al-adha

TILTAK:

- Vi har samlinger hvor vi snakker om regnbueloven
- Vi pynter barnehagen i fargerike effekter
- Vi snakker om likeverd, toleranse og vennskap

MÅLEKRITERIER:

- Barna kan fortelle noe om regnbueloven
- Hverdagen preges av vennskap, latter og gode følelser
- Barna kan de ulike fargene i regnbuen

Juni 2025

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
16	17.	18.	19.	20. Fargerik fest!	21.	22.
23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
30.						

MÅL:

- Vi skaper gode sommerminner

TILTAK:

- De voksne tilrettelegger for bading, vannlek og skattejakt
- Vi går turer og plukker blomster, bær og ser etter insekter
- Vi leker sammen på tvers av avdelinger

MÅLEKRITERIER:

- Barna utforsker og eksperimenterer med vann
- Vi ser blide og fornøyde barn
- Barna velger mellom ulike inne og ute-aktiviteter

Sommerbarnehage, vannlek og fellesskap Juli 2025

Juli 2025

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
14. Sommerstengt	15. Sommerstengt	16. Sommerstengt	17. Sommerstengt	18. Sommerstengt	19. Sommerstengt	20. Sommerstengt
21. Sommerstengt	22. Sommerstengt	23. Sommerstengt	24. Sommerstengt	25. Sommerstengt	26. Sommerstengt	27. Sommerstengt
28.	29.	30.	31.			